

Сергей Гвоздков

ЗОНЫ НЕСТАБИЛЬНОСТИ НА ТЕРРИТОРИИ СНГ КАК ИНСТРУМЕНТ РЕАЛИЗАЦИИ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ РОССИИ

Статья посвящена использованию Российской Федерацией зон нестабильности на постсоветском пространстве для достижения своих геополитических целей. Автор рассматривает мотивы такого поведения России и формирования его концептуальных основ с 1990-х годов до сегодняшнего дня в широком международном контексте. На примере событий в Грузии в 2008 г. и в Украине в 2014 проанализированы сценарии и особенности создания и использования Россией зон нестабильности для предотвращения евроатлантической интеграции этих государств.

Ключевые слова: внешняя политика России, зоны нестабильности, геополитические интересы, постсоветское пространство, расширение НАТО.

Sergiy Gvozdkov

AREAS OF INSTABILITY IN THE CIS AS A TOOL FOR IMPLEMENTING THE GEOPOLITICAL RUSSIAN GOALS

The article is devoted to the Russian use of instability zones in the former Soviet Union area in the purpose of achieving its geopolitical goals. The author investigates the motives of such Russian behavior and the formation of its conceptual foundations from the 1990s to the present in the wider international context. The events in Georgia in 2008 and in Ukraine in 2014 are analyzed as an example of Russian usage of instability zones in order to prevent Euro-Atlantic integration of these countries.

Key words: Russian foreign policy, areas of instability, geopolitical interests, the post-Soviet space, NATO enlargement.

УДК 94:327(73+520) "2009/2013"

Наталія Городня

АМЕРИКАНСЬКО-ЯПОНСЬКІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ (2009–2013 РР.): КРИЗА І МОДЕРНІЗАЦІЯ АЛЬЯНСУ

Досліджується розвиток відносин між США і Японією у сфері безпеки у 2009–2013 рр., криза двостороннього альянсу 2009–2010 років за уряду Ю. Хатояма та адміністрації Б. Обами, її урегулювання, процес модернізації і зміцнення альянсу в наступний період. Визначаються внутрішні та міжнародні чинники цих процесів. Особлива увага приділяється "проблемі Фуutenми", яка домінувала в американсько-японських відносинах у період кризи та регіональним процесам у Східній Азії, які сприяли її урегулюванню.

Ключові слова: американсько-японський альянс безпеки, адміністрація Б. Обами, уряд Ю. Хатояма, США, Японія.

З часу завершення Другої світової війни американсько-японські відносини у сфері безпеки служили основою політики США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні (далі – АТР). Договір про взаємне співробітництво і безпеку 1960 р. гарантував США право мати військові бази в Японії в обмін на зобов'язання захищати її у разі загрози. 75 % баз розміщувалися на о. Окинава, що уможливлювало швидке перекидання військ США у межах АТР. Гарантії безпеки з боку США стримували також можливість відродження японського милітаризму, що непокоїло усі регіональні держави.

Після завершення "холодної війни", американсько-японський альянс трансформовано і адаптовано до зміни регіональної і глобальної ситуації. Проте він залишився гарантом безпеки Японії і регіональної стабільності у Східній Азії. Вивчення досвіду американсько-японського співробітництва у сфері безпеки сприяє кращому розумінню міжнародної ситуації в АТР, а також відносин США з їх союзниками і партнерами. Це важливо в умовах, коли агресія Росії й анексія Криму гостро поставили питання про участь України в системі європейської колективної безпеки чи досягнення двосторонніх угод зі США.

Метою цього дослідження є аналіз американсько-японських відносин у сфері безпеки у 2009–2013 рр., коли мала місце криза двостороннього альянсу безпеки та відбувався процес її урегулювання.

Окремі аспекти американсько-японських відносин у сфері безпеки, після завершення "холодної війни", досліджували вітчизняні історики С.Пронь [1, с. 190–196; 2], Б. Гончар [3, с. 7–10], І. Семеніст [4] та ін. Проте період 2009–2013 рр. не був предметом їх досліджень через наближеність до сьогодення та неусталеність ситуації. Натомість розвиток американсько-японських відносин перебуває у центрі уваги дослідницьких осередків в усьому світі. Цим проблемам присвячено численні наукові статті й аналітичні огляди, у яких аналізується поточний стан, проблеми й перспективи американсько-японського альянсу, шляхи його модернізації. Серед них праці авторитетних американських експертів Дж. Пакарда [5], Р. Армітажа і Дж. Ная [6], Е. Чанлетт-Евері [7].

Відносини Японії зі США і сусідніми азійськими державами, які перебувають у тісному взаємозв'язку, критично аналізує "Азійсько-Тихоокеанський журнал" [8–12]. Цим проблемам присвячено окремі розділи щорічного аналітичного огляду японського Національного інституту досліджень у сфері оборони [13] тощо.

У січні 2009 р. у Білий дім вступила демократична адміністрація Б. Обама. У серпні 2009 р. на парламентських виборах у Японії перемогла Демократична партія Японії (далі – ДПЯ), після чого вона сформувала коаліційний уряд на чолі з Ю. Хатояма, перервавши майже безперервне урядування Ліберально-демократичної партії (далі – ЛДП). Перебуваючи в опозиції, ДПЯ критикувала уряди ЛДП за надто значну залежність від США, підтримку ними військових дій НАТО в Афганістані, недостатню увагу до відносин з регіональними державами. Ключовими тезами передвиборної програми ДПЯ були: перетворення американсько-японського альянсу на більш рівноправний, перегляд угод у сфері безпеки з урахуванням інтересів японських платників податків і жителів префектури Окинава, здійснення більш азіацентричної політики, створення східноазійської спільноти [14].

Бачення неминучої трансформації японсько-американських відносин у сфері безпеки відображала доповідь японського військового експерта М. Тетсуо [10]. У ній зазначалося, що США не здатні тривалий час нести одночасно внутрішній фінансовий тягар і численні зобов'язання за кордоном, тож адміністрація Б. Обама буде змушена внести зміни в політику США, включаючи скорочення мережі військових баз, що неминуче вплине на їх глобальну стратегію і на відносини з Японією. У зв'язку з цим обґрунтовувалася необхідність прийняття Токіо нової концепції безпеки на основі "нової азійської дипломатії", вироблення східноазійської версії колективної безпеки, на протиположність японсько-американському військовому альянсу, що вимагало активізації регіональної політики Японії, зміни її відносин зі східноазійськими сусідами, а також перегляду питання про військові бази США на її території й пов'язаний з їх утриманням значний фінансовий тиск на японський бюджет.

Уряд Ю. Хатояма взяв курс на зближення з Китаєм і Південною Кореєю. Упродовж одного місяця відбулося декілька зустрічей лідерів трьох держав, у тому числі під час візиту Ю. Хатояма до Сеула і Пекіна. На них обговорювалося питання про створення східноазійської спільноти. Її форма залишалася невизначеною, проте було заявлено, що США не будуть її членом [15]. Наступного дня, після формування новий уряд розпочав вивчати питання про створення спільної азійської валюти. Він також виявив готовність "подивитися в обличчя історії", щоб здолати перешкоди до примирення з Китаєм і Республікою Корея (далі – РК). Прем'єр-міністр узяв зобов'язання не відвідувати гробницю Ясукуні. Міністр закордонних справ К. Окада заявив про відданість заяві прем'єр-міністра Т. Мураяма, який у 1995 р. вибачився перед сусідніми державами за регіональну політику Японії у минулому. У лютому 2010 р. під час свого візиту до РК він висловив жаль за японську окупацію Кореї. У тому ж місяці за підтримки японського і китайського урядів підготовлено спільне японсько-китайське дослідження, у якому японська сторона вперше погодилася використати слово "агресія" для характеристики політики Японії щодо Китаю в 1937–1945 рр. [11; 12].

Ю. Хатояма закликав перетворити "зони конфлікту" між Японією і Китаєм, Японією і РК за острови у Східно-Китайському морі на "зони співробітництва", виступив за прискорення переговорів з підготовки договору, який уможливив би спільне освоєння Китаєм і Японією підводних ресурсів біля островів Сенкаку / Діаою. На порядку денному робочих візитів японських урядовців до Пекіна і Сеула були питання оборонної політики, пов'язані з північнокорейською проблемою, економічного співробітництва, продовольчої безпеки, розвитку "зелених" технологій тощо. Аналітики у цей час багато писали про можливість примирення між трьома східноазійськими державами, передусім Японією і Китаєм, як це свого часу сталося між Німеччиною і Францією, що поклато початок створенню європейської спільноти.

У жовтні 2009 р. в Пекіні відбувся неформальний тристоронній саміт лідерів Японії, Китаю, РК, під час якого йшлося про необхідність розвитку ними взаємної довіри у політичній сфері; поглиблення економічного співробітництва на основі взаємодоповнюваності трьох економік; розширення обмінів і контактів між людьми; розвитку регіональної й субрегіональної кооперації; спільної відповіді на глобальні проблеми; вирішення "чутливих питань" історії. Довготермінові плани

співробітництва включали тристоронню угоду про вільну торгівлю. Наступні неформальні тристоронні переговори відбулися у вересні 2010 р. в Ханой, але на той час відносини між Японією і Китаєм різко погіршилися через загострення питання про суверенітет над островами Сенкаку/Діаою.

Американські аналітики й полісімейкери наголошували на важливості зближення між Японією та її східноазійськими сусідами для регіональної безпеки і стабільності. Проте були ознаки, що воно відбувалося не в співробітництві зі США, а за рахунок відносин з ними. Уряд Ю. Хатояма прийняв рішення про припинення миротворчої місії японських кораблів в Індійському океані, де вони здійснювали дозаправку військових сил НАТО, залучених до операцій в Афганістані, призначив експертну комісію для дослідження питання про існування секретних угоди щодо перебування на території Японії американської ядерної зброї. Він також відмовився імплементувати Міжнародну гуамську угоду, підписану між США і Японією в лютому 2009 р. На основі домовленостей 2006 р., вона передбачала передислокацію 8000 американських військових з о.Окинава на о. Гуам й авіаційної бази морської піхоти США Футенма з густонаселеної території біля м. Гінован на мис Хеноко, в північній частині о. Окинава. Японський уряд мав покрити більшу частину необхідних витрат.

Соціал-демократична партія, союзник ДПЯ в урядовій коаліції, вимагала повного виведення американських військових піхотинців з Футенми поза межі Японії. Інші опоненти заперечували проти переміщення бази Футенма на мис Хеноко, що могло зруйнувати коралові рифи і зашкодити туристичному бізнесу в цьому муніципалітеті [5]. Тож уряд потребував більше часу для вивчення альтернативних проєктів. Проте США чинили на нього тиск. Під час візиту до Японії в жовтні 2009 р. секретар оборони США Р. Гейтс заявив, що без переміщення Футенми не буде переміщення на Гуам, а без цього не буде повернення землі на Окинаві [16], після чого відмовився відвідати урочисту церемонію і офіційний обід з нагоди його візиту, що було сприйнято Токіо як образ.

У наступному місяці створено робочу групу на високому рівні для розгляду проблеми Футенми, але її діяльність не мала конкретних результатів. Рішення японського уряду неодноразово переносилося, остаточною терміном для нього визначено травень 2010 р. Виникла серйозна стурбованість стосовно наслідків "проблеми Футенми" для американсько-японського альянсу й усього комплексу двосторонніх відносин. 50-річчя договору про взаємне співробітництво і безпеку між США і Японією пройшло в умовах погіршення двосторонніх відносин, яке оцінювалися як найбільш серйозне за період існування альянсу. У цей час впливовий американський політолог Дж. Най виступив у газеті "Нью-Йорк Таймс" із закликом до стриманості і застеріг Вашингтон про можливу "піррову перемогу" в питанні про Футенму/Хеноко, у той час як військово-політичний альянс із Японією більш важливий для довготермінової стратегії США у Східній Азії, ніж другорядне питання про переміщення військової бази, яке перебувало в центрі уваги [17].

Ця теза фігурувала під час сенатських слухань, присвячених американсько-японським відносинам, у квітні 2010 р. У центрі обговорення було питання: про що свідчать дискусії про Футенму – про прагнення Японії до більш рівноправних чи більш незалежних відносин зі США. Визнавалося, що проблема є набагато складнішою, ніж переміщення бази Футенма. Підкреслювалося значення альянсу з Японією для залучення США до східноазійської регіональної архітектури, їх глобального партнерства і спільного лідерства для підтримки миру і безпеки в АТР. У цьому контексті "проблема Футенми" була другорядною. Необхідно було передусім зберегти взаємне розуміння важливості дружби і союзу. Визнавалося, що присутність значного американського контингенту на о. Окинава спричиняла шум, руйнування природи, злочинність, а "підтримка приймаючої нації" була обтяжливою для японського бюджету, що у Японії виростало нове покоління, яке ставило питання про доцільність утримання на її території іноземних баз, що японський уряд був стурбований довготерміновими тенденціями американської політики у Східній Азії, формуванням "групи двох" між США і Китаєм, можливістю послаблення гарантій безпеки Японії з боку США.

Рекомендовано провести нові широкомасштабні переговори з усього комплексу проблем двостороннього договору безпеки, переглянути умови угод про статус американських сил на о. Окинава і підтримку приймаючої нації, щоб зменшити витрати Японії на утримання американських баз, зробити альянс більш регіонально орієнтованим [18]. У відповідь на виведення деяких американських баз з території Японії очікувався її більший внесок у взаємну безпеку і глобальний мир, включаючи залучення до дій з колективного самозахисту, обмежених японською Конституцією.

"Проблема Футенми" домінувала у двосторонніх відносинах до травня 2010 р., коли уряд Ю. Хатояма, зваживши усі "за" і "проти", погодився імплементувати Гуамську угоду. Після цього він різко втратив суспільну підтримку і у червні пішов у відставку. Наступний уряд Н. Кана (червень 2010 – серпень 2011 рр.) підтримав Гуамську угоду і погодився продовжити фінансування американських військ на території Японії на існуючому рівні у наступні п'ять років. Цьому сприяли повторні провокації з боку Північної Кореї і загострення з вересня 2010 р. територіальних суперечок між Японією і Китаєм через острови Сенкаку/Діаою. Під час конфлікту Вашингтон заявив, що ситуація навколо островів Сенкаку підпадає під дію ст. 5 американсько-японського альянсу, чим

підтвердив свої зобов'язання перед Японією. У грудні 2010 р. в Японії схвалено нові "Основні напрямки національної програми оборони", які відображали зміни у регіональному безпековому середовищі і зрушення Японії до більш інтегрованої стратегії безпеки, акцентували на важливості альянсу зі США і розвитку співробітництва з НАТО, АСЕАН, РК, Австралією, Індією [7].

Кращому розумінню значення перебування американських військ на о. Окинава сприяла їх ефективна допомога під час рятувальних робіт і ліквідації наслідків руйнівного землетрусу і цунамі у Японії 11 березня 2011 р. (операція "Томодачі"). У ній брали участь 20 суден ВМФ США, 140 літаків і майже 20 тис. моряків і морських піхотинців. Вона стала найбільшою двосторонньою місією за усю історію альянсу. У червні 2011 р. після чотирирічної перерви відбулася зустріч консультативного комітету з безпеки у форматі "2+2" у складі міністрів закордонних справ і міністрів оборони США і Японії. Він підтвердив рішення про переміщення авіабази Футенма та будівництво об'єктів на о. Гуам на основі дорожньої карти 2006 р. для зменшення ефекту військової присутності США на о. Окинава і збереження достатніх військових можливостей альянсу. Остаточний термін передислокації, попередньо визначений на 2014 р., відкладено. У зв'язку зі зміною за останні роки стратегічної ситуації в регіоні вирішено поглибити і розширити японсько-американське співробітництво у сфері безпеки, оборони та гуманітарної допомоги, перетворити консультації з військового стримування на регулярні, започаткувати консультації у сфері космосу й кіберпростору, здійснювати тристороннє співробітництво з РК й Австралією, розпочати тристоронній діалог з Індією, посилити співробітництво в багатосторонніх регіональних форумах. Проведення такої зустрічі за адміністрації ДПЯ свідчило, що понад 80 % політичних сил Японії підтримувало японсько-американський альянс [19].

У квітні 2012 р. умови Гуамської угоди переглянуто. Питання про перебазування американських морських піхотинців на о. Гуам відокремлено від "проблеми Футенми", фінансовий внесок Японії у створення спільних тренувальних можливостей на островах Гуам, Тініан і Паган в Північному Маріанському архіпелазі було зменшено до 3,1 млрд дол. (порівняно з 6,1 млрд дол. за попередньою домовленістю). Це дозволило союзникам приділити більшу увагу співпраці у сфері кібербезпеки, космосу, розвідки і протиракетної оборони [20].

У вересні 2012 р., у відповідь на висадку на диспутованих островах Сенкаку китайських активістів, уряд Ю. Нода викупив три з п'яти островів у приватного власника. Це призвело до чергового загострення японсько-китайських відносин. На парламентських виборах у Японії в грудні 2012 р. перемогу здобула ЛДП, після чого сформувала уряд на чолі з Ш. Абе. У січні 2013 р. Вашингтон відвідав новий міністр закордонних справ Японії Ф. Кішіда, а у лютому – прем'єр-міністр Ш. Абе. Важливе місце в переговорах посідало питання про японсько-китайські суперечності за острови Сенкаку / Діаю. Держсекретар Х. Клінтон заявила, що у питанні про суверенітет над островами у Східно-Китайському морі США не підтримують жодну сторону, але визнають японську адміністрацію над островами і виступають проти будь-яких односторонніх дій держав-учасниць конфлікту. Зміцнення японсько-американського альянсу визнано "наріжним каменем" зовнішньої політики нового японського уряду, який висловив готовність підняти рівень стратегічного й оборонного діалогу зі США, розширити рамки двосторонніх стратегічних консультацій, посилити координацію двосторонньої політики, що значною мірою було пов'язано зі стурбованістю Японії стосовно дисбалансу рівня американсько-японського і американсько-китайського стратегічного діалогу. Виявлено бажання Японії приєднатися до переговорів із транс-тихоокеанського партнерства (далі – ТТП), ініційованої США високостандартної торгівельної угоди в АТР [21]. У квітні сторони досягли домовленості про повернення Японії території бази Футенма і ще п'яти американських баз до кінця 2020-х рр.

У жовтні 2013 р. підписано угоду, яка розширила американсько-японський альянс і посилила у ньому роль Японії. Сторони погоджувалися переглянути "Основні напрямки американсько-японського оборонного співробітництва" (1997 р.); США розміщували в Японії, вперше поза межами своєї території, безпілотні розвідувальні літаки (дрони); японський уряд брав зобов'язання створити Національну раду у сфері безпеки, збільшити оборонні витрати, розширити допомогу країнам ПСА зі зміцнення їх обороноздатності; дві держави мали бути готовими до "насильницької і дестабілізуючої поведінки" у регіоні [22]. Уряд Ш. Абе у цілях зміцнення альянсу уперше за 11 років збільшив військові витрати Японії (хоч вони все ще залишилися на рівні 0,8 % ВВП).

У листопаді 2013 р., коли Міністерство оборони Китаю оголосило про створення спеціальної зони повітряної оборони над Східно-Китайським морем, включаючи острови Сенкаку / Діаю, США підтвердили, що двосторонній альянс покриває диспутовані острови. У грудні 2013 р. губернатор Окинави Хіроказу Накаїма підписав дозвіл на спорудження американської бази в бухті Хеноко. За його словами, незважаючи на бажання окинавців, міжнародна напруженість у регіоні посилюється і Окинава має виконати свою роль [23].

Іншою ключовою подією у розвитку альянсу стало вивчення японським урядом питання про перегляд існуючої інтерпретації ст. 9 Конституції стосовно права Японії на "колективну

самооборону" і участь у "колективній безпеці". За новою інтерпретацією, японські сили самооборони зможуть надавати допомогу іноземним військам союзної нації навіть у разі відсутності безпосередньої загрози для Японії. Це означає їх право обороняти миротворчі сили інших держав у разі атаки чи використовувати протиракетну оборону для перехоплення балістичних ракет КНДР, націлених на США. Станом на березень 2014 р. в Японії на військових базах розташовано понад 50 тис. військового і цивільного персоналу США, японський уряд щорічно фінансував понад 2 млрд дол. на їх перебування. Дві держави тісно координували політику з широкого кола питань, включаючи регіональну безпеку і глобальні проблеми. Спільні можливості та взаємодоповнюваність американських і японських військових продемонстрували їх дії під час рятувальної операції після тайфуну на Філіппінах у кінці 2013 р., включаючи безпрецедентне приземлення літака MV-22 Osprey на японське судно. Опитування суспільної думки показали підтримку американсько-японського альянсу 84 % японців. Проте економічні проблеми обох держав усе ще викликають питання про його майбутню стабільність [24].

Японсько-китайський конфлікт через острови Сенкаку / Діаю, на думку деяких американських експертів, трансформував динаміку альянсу. Якщо упродовж 60 років японці боялися бути втягнутими США у війну, то тепер існує протилежна проблема [25]. Тому паралельно зі зміцненням альянсу, Вашингтон виступає за досягнення угоди між Китаєм і Японією щодо створення механізму антикризового менеджменту і розвитку заходів довіри для зменшення напруженості. Деякі експерти наголошують, що сучасний альянс має бути більш інклюзивним і включати торговельне й енергетичне співробітництво. Спільними проектами, які зміцнять альянс, називають багатосторонню торговельну угоду ТПП та двосторонню угоду про постачання США в Японію зрідженого природного газу. Адміністрація Б. Обама вважає також критично важливим розвиток культурних, освітніх і персональних зв'язків між народами Японії й США. Вона виступила з ініціативою операції "Томодачі", приватно-державного партнерства, скерованого на виховання майбутнього покоління японських і американських лідерів, розвиток дружби і взаєморозуміння між ними через програми обміну. Завдяки їй та іншим програмам у 2013 р. до США приїхало вдвічі більше японських студентів, ніж у 2012 р., створено кращі можливості для короткотермінових візитів японської молоді [26].

Таким чином, після перемоги на виборах ДПЯ і формування нею коаліційного уряду на чолі з Ю. Хатояма, у вересні 2009 – травні 2010 рр. мав місце різкий спад японсько-американських відносин. Основні суперечності викликала проблема переміщення повітряної бази морської піхоти США Футенма на о. Окинава. Насправді йшлося про більш широке коло проблем, пов'язаних з переосмисленням регіональної ролі Японії та її відносин зі США і сусідніми азійськими державами. Простежувалися наміри Токіо зменшити надмірну залежність від США і зробити двосторонні відносини більш рівноправними. Поступовому урегулюванню кризи сприяло зростання напруження у Східно-Китайському морі, погіршення японсько-китайських відносин, готовність американського уряду до пошуків більш прийняттого варіанту розміщення американських військ, а також "операція Томодачі" у березні 2011 р., яка підтвердила важливість американської присутності на о. Окинава. У результаті чого були прийняті рішення щодо зміцнення, адаптації й модернізації альянсу. Водночас визнано, що міжнародна ситуація в регіоні стала більш складною, що вимагало вироблення додаткових механізмів урегулювання конфліктів збереження миру і стабільності.

Список використаних джерел

1. Пронь С. Нова "модель безпеки" в Азійсько-Тихоокеанському регіоні та американсько-японські відносини / С. Пронь // Дослідження світової політики. – 2003. – Вип. 22. – С. 190–196.
2. Пронь С. В. Японія-США-Росія: співробітництво та суперництво в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. 1951–2007 роки / С. В. Пронь. – Миколаїв, 2008. – 296 с.
3. Гончар Б. Подолання Японією обмежень на використання сил самооборони за межами країни в 1990-ті рр. / Б. Гончар, І. Семеніст // Вісник Київського університету. Історія. – 2010. – Вип. 101. – С.7–10.
4. Семеніст І. В. Американсько-японський союз безпеки в постбіполярний період (1991–2001 роки): дис. ... канд. іст. наук, 07.00.02. – К., 2012.
5. Packard G. R. The United States-Japan Security Treaty at 50. Still a Grand Bargain? / George R. Packard // Foreign Affairs. – 2010. – March/April. – Режим доступу: <http://www.foreignaffairs.com/articles/66150/george-r-packard/the-united-states-japan-security-treaty-at-50>.
6. Armitage, Richard, Nye, Joseph S. The U.S.-Japan Alliance. Anchoring Stability in Asia. August 2012. A Report of the SCIS Japan Chair / Richard Armitage, Joseph S. Nye. – Режим доступу: http://csis.org/files/publication/120810_Armitage_USJapanAlliance_Web.pdf.
7. Chanlett-Avery, Emma. The U.S.-Japan Alliance / Emma Chanlett-Avery / Congressional Research Service. – Режим доступу: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33740.pdf>.
8. McCormack, Gavan. Ampo's Troubled 50th: Hatoyama's Abortive Rebellion, Okinawa's Mounting Resistance and the US-Japan Relationship / Gavan McCormack // The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. – Режим доступу: <http://www.japanfocus.org/Gavan-McCormack/3365>.
9. McCormack, Gavan. The Battle of Okinawa 2009: Obama vs Hatoyama / Gavan McCormack // The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. – Режим доступу: <http://www.japanfocus.org/-Gavan-McCormack/3250>.
10. Tetsuo, Maeda. Escape from Dependency: An Agenda for Transforming the Structure of Japanese Security and the US-Japan Relationship / Maeda Tetsuo // The

Asia-Pacific Journal: Japan Focus. – Режим доступу: <http://www.japanfocus.org/-Maeda-Tetsuo/3213>. 11. Hanyoreh, The. Underwood William. Recent Developments in Korean-Japanese Historical Reconciliation. April 26, 2010 / The Hanyoreh // The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. – Режим доступу: <http://www.japanfocus.org/--Hanyoreh/3348>. 12. Takahashi, Kosuke. Hatoyama to Nanjing, Hu to Hiroshima? The New Face of China-Japan Relations. January 18, 2010 / Kosuke Takahashi // The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. – Режим доступу: <http://www.japanfocus.org/-Kosuke-TAKAHASHI/3290>. 13. East Asian Strategic Review / The National Institute for Defense Studies. – Режим доступу: <http://www.nids.go.jp/english/publication/east-asian/index.html>. 14. Yukio Hatoyama: 'My Political Philosophy // Financial Times. – 2009, August 13. – Режим доступу: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/99704548-8800-11de-82e4-00144feabdc0.html>. 15. Gardner-Feldman, Lily. German-Polish Reconciliation in Comparative Perspective: Lessons for Japan? / Lily Gardner-Feldman // The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. – Режим доступу: http://www.japanfocus.org/-Lily-Gardner_Feldman/3344. 16. Joint Press Conference with Japanese Defense Minister Toshimi Kitazawa and Secretary of Defense Robert Gates, Tokyo, 21 October 2009,. – Access mode: <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2009/10/mil-091021-dod01.htm>. 17. Nye, Joseph S. An Alliance Larger than One Issue / Joseph S. Nye // The New York Times. –2010, January 6. – Режим доступу: http://www.nytimes.com/2010/01/07/opinion/07nye.html?_r=1&. 18. U.S.-Japan Relations. Hearing before the Subcommittee on East Asian and Pacific Affairs of the Committee on Foreign Relations United States Senate. 111th Congress, 2nd Session. April 15, 2010. – Washington, 2010. – P. 10–11. 19. Remarks with Secretary of Defense Robert Gates; Japanese Foreign Minister Takeaki Matsumoto; and Japanese Defense Minister Toshimi Kitazawa after their Meeting, June 21, 2011. – Режим доступу: <http://www.state.gov/secretary/rm/2011/06/166644.htm>. 20. U.S., Japan unveil revised plan for Okinawa. Apr 27, 2012. – Режим доступу: <http://uk.reuters.com/article/2012/04/27/usa-japan-okinawa-idUKL2E8FR0D920120427>. 21. Remarks with Japanese Foreign Minister Fumio Kishida after their Meeting. Remarks Hillary Rodham Clinton Secretary of State. Washington, DC. January 18, 2013. – Режим доступу: <http://www.state.gov/secretary/rm/2013/01/203050.htm>. 22. U.S. and Japan Agree to Broaden Military Alliance // The New York Times. – Режим доступу: http://www.nytimes.com/2013/10/04/world/asia/japan-and-us-agree-to-broaden-military-alliance.html?ref=world&_r=0. 23. Japan: Okinawa Governor Approves New US Marine Base. 31 December 2013. – Режим доступу: <https://www.wsws.org/en/articles/2013/12/31/japa-d31.html>. 24. Opportunities and Challenges in the U.S.-Japan and U.S.-Republic of Korea Alliances. Testimony Daniel R. Russel, Assistant Secretary, Bureau of East Asian and Pacific Affairs before the Senate Committee on Foreign Relations Subcommittee on Asia and the Pacific Washington, DC March 4, 2014. – Режим доступу: <http://m.state.gov/md222903.htm>. 25. Xu, Beina. The U.S.-Japan Security Alliance / Beina Xu. – Режим доступу: http://www.cfr.org/japan/us-japan-security-alliance/p31437?cid=nlc-dailybrief-daily_news_brief-link10-20140403&sp_mid=45530065&sp_rid=bmdvckB1a3lub_mV0SQ. 26. Engaging Asia: Public Diplomacy and 21st Century Statecraft. Remarks Tara Sonenshine, Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. November 15, 2012. – Режим доступу: <http://www.state.gov/r/remarks/2012/200464.htm>.

Наталія Городня

АМЕРИКАНО-ЯПОНСЬКІ ВІДНОСИНИ В СФЕРІ БЕЗОПАСНОСТІ (2009–2010 РР.): КРИЗИС І МОДЕРНИЗАЦІЯ АЛЬЯНСА

Исследуется развитие отношений между США и Японией в сфере безопасности в 2009–2013 гг., кризис двухстороннего альянса 2009–2010 годов при правительстве Ю. Хатояма и администрации Б. Обамы, ее урегулирование, процесс модернизации и укрепления альянса в последующий период. Определяются внутренние и международные причины этих процессов. Особенное внимание уделяется “проблеме Фutenma”, доминировавшей в американо-японских отношениях в период кризиса, и событиям в Восточной Азии, способствовавшим ее урегулированию.

Ключевые слова: американо-японский альянс, администрация Б. Обамы, правительство Ю. Хатояма, США, Япония.

Natalia Gorodnia

THE U.S.-JAPANESE SECURITY RELATIONS IN 2009–2013: ALLIANCE'S CRISIS AND MODERNIZATION

The paper studies developments in the U.S.-Japan security relations in 2009–2013: the Alliance's crisis in 2009–2010 under Barak Obama administration and Yukio Hatoyama's Democratic Party of Japan coalition government, its management, and the Alliance's subsequent modernization and strengthening. The research reveals domestic and international courses of the developments. It emphasizes the “Futenma issue” which dominated that time U.S.-Japan relations, and indicates developments in East Asia, which contributed to resolving the problem and strengthening the Alliance.

Key words: the U.S.-Japan security alliance, Barak Obama administration, Yukio Hatoyama government, the U.S, Japan.